

FÖRSTUDIE

Beslutshandling
Kirunaprojektet, Allmänna vägar i Kiruna

Kiruna kommun

BD-11453-10

Projektleddning

Vägverket Region Norr

Projektleddare: Erik Palmqvist

Konsult

WSP Samhällsbyggnad

Uppdragsansvarig samt teknikansvarig Miljö/Samhälle: Mikael Eriksson, WSP Samhällsbyggnad, Luleå

Bitr. uppdragsansvarig samt teknikansvarig Gestaltning: Ove Staflin, WSP Samhällsbyggnad, Falun

Teknikansvarig Trafik/EVA-kalkyl: Bo Asplind, WSP Samhällsbyggnad, Karlstad

Teknikansvarig Väg/Anläggningskostnader: Lars Henricsson, WSP Samhällsbyggnad, Luleå

Rapport/GIS: Åsa Säfström, WSP Samhällsbyggnad, Falun

Titel: Förstudie. Förslagshandling, Kirunaprojektet, Allmänna vägar i Kiruna. Kiruna kommun, BD-11453-10.

Utgivningsdatum: 2005-12

Utgivare: Vägverket Region Norr

Kontaktperson: Erik Palmqvist

Distributör: Vägverket Region Norr, Box 809, 971 25 Luleå, vagverket.lul@vv.se, telefon: 0771-119 119, fax: 0920-24 38 30

Innehållsförteckning

ORDLISTA

KARTA KIRUNA STAD

SAMMANFATTNING

1	INLEDNING	6
1.1	Bakgrund	6
1.2	Syfte med förstudien	6
1.3	Problembild	6
1.4	Aktualitet och finansiering	8
1.5	Tidplan	8
1.6	Tidigare och parallella utredningar	8
2	PLANERINGS- OCH PROJEKTERINGS- PROCESSEN FÖR VÄGAR	9
2.1	Vägplaneringsprocessen	9
3	GEOGRAFISK AVGRÄNSNING	11
4	MÅLFORMULERINGAR	12
4.1	Allmänt	12
4.2	Projektmål	12
4.3	Transportpolitiska mål	12
4.4	Nationella och regionala miljökvalitetsmål	13
4.5	Lokala miljömål	13
5	MILJÖBALKENS ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLER	14
6	PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	15
6.1	Trafik och trafikanter	15
6.2	Markanvändning	22
6.3	Befolkning	22
6.4	Bebyggelse	23
6.5	Näringsliv och sysselsättning	23
6.6	Kirunas omland	24
6.7	Ledningar	24
6.8	Byggnadstekniska förutsättningar	24
7	KIRUNA KOMMUNS PLANERING	26
7.1	Kiruna kommuns planeringsläge	26
7.2	Program och gemensamma planeringsförut- sättningar för översiktsplan 2005	26
7.3	Förslag till framtida utveckling av Kiruna centralort	27

8	BANVERKETS PLANERING AV NY JÄRNVÄG	29
9	MILJÖ - VIKTIGA FÖRUTSÄTTNINGAR, OCH INTRESSEN	30
9.1	Områdets allmänna karaktär – översiktlig landskapsanalys	30
9.2	Gestaltningförutsättningar	36
9.3	Skyddade och skyddsvärda områden	39
9.4	Rennäring	43
9.5	Mineraliseringar	44
9.6	Naturmiljö	44
9.7	Kulturmiljö	45
9.8	Naturresurser	46
9.9	Rekreation och friluftsliv	47
9.10	Buller och vibrationer	48
9.11	Luftföroreningar	49
10	FUNKTIONSANALYS AV TRANSPORT- SYSTEMET	50
10.1	Transportsystemets funktion	50
10.2	Tillgänglighet	50
10.3	Transportkvalitet	51
10.4	Trafiksäkerhet	51
10.5	Miljö	51
10.6	Regional utveckling	52
10.7	Jämställdhet	52
10.8	Sammanfattande problembeskrivning	52
11	TÄNKBARA ÅTGÄRDER	53
11.1	Analys av tänkbara åtgärder enligt fyrstegsprincipen	53
11.2	Möjliga åtgärder	53
12	EFFEKTER OCH KONSEKVENSER	57
12.1	Tillgänglighet	57
12.2	Transportkvalitet	58
12.3	Trafiksäkerhet	58
12.4	Miljö	59
12.5	Regional utveckling	62
12.6	Jämställdhet	63
12.7	Måluppfyllelse	63
12.8	Geoteknik	65

13	ANLÄGGNINGSKOSTNADER	66
14	SAMHÄLLSEKONOMISK BEDÖMNING	67
15	RISKHANTERING	68
15.1	Förutsättningar	68
15.2	Skyddsobjekt	68
15.3	Identifiering av riskobjekt och riskslag	68
15.4	Konsekvenser	69
15.5	Fortsatt arbete	70
16	SAMRÅD	71
16.1	Planeringsprocessen och tidigt samråd	71
16.2	Samrådets bedrivande	71
16.3	Sammanfattning av genomfört samråd	72
16.4	Samråd med allmänheten	72
16.5	Samråd med myndigheter och organisationer	74
16.6	Remiss förslagshandling	78
16.7	Vägverkets kommentarer	79
17	SAMLAD BEDÖMNING	82
18	LÄNSSTYRELSENS BESLUT OM BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	85
19	VÄGVERKETS STÄLL- NINGSTAGANDE	85
20	FORTSATT ARBETE	85
21	KÄLLFÖRTECKNING	86

BILAGOR

- Länsstyrelsens beslut om betydande
miljöpåverkan, 2005-12-01.
- Vägverkets ställningstagande,
2005-12-19.

Ordlista

Aapamyr

Myrkomplex som domineras av kärr i de centrala delarna.

Akvifär

Grundvattenmagasin.

Anrikningsverk

Malmen mals ner till ett fint pulver och anrikas genom bl.a. magnetseparering.

Arkeologi

Läran om forntida kulturhistoria.

Apatitjärnmalm

Apatitjäämmalm, svartmalm eller mindre ofta blodstensmalm, som håller mer eller mindre rikligt med apatit.

Bank

Vägen ligger upphöjd över markytan på en vall/bank.

Barriäreffekt

Kontakten tvärs infrastruktur som försvåras fysiskt.

Bearbetningskoncession

Bearbetningskoncession ger rätt att tillgodogöra sig koncessionsmineral, samt anvisning av mark som ger rätt att ta ett visst markområde i anspråk för gruvverksamhet.

Bifurkation

Bifurkation kallas det när två separata floder/älvar sammanbinds av en tredje

Biotop

Mark- eller vattenområde som utgör livsmiljö för växter och djur.

BMP

Betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen ska utifrån förstudien besluta om projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Decibel (dB eller dBA)

Måttенhet för ljud.

Deponi

Uppläggningsplats för exempelvis jord- och bergmassor.

Deformationszon

I detta sammanhang avses den uppsprickning (deformation) av berg och mark som gruvbrytningen i Kiruna orsakar.

Detaljplan

En detaljplan upprättas av kommunen för att med bindande verkan fastställa ett områdes utnyttjande för olika ändamål.

Driftsskede

Anger perioden då anläggningen är i drift.

Effekt

Påverkan till följd av en fysisk åtgärd.

Ekodukt

En ekodukt är en bro med vegetation där djuren kan passera över vägen. Den används i ekologiskt viktiga områden, för att binda samman områden som delats av en väg, eller där vägen korsar viktiga vandringsleder för djuren.

Ekvivalentnivå

Genomsnittsnivå. Används som medeltal för bullerstyrka under en viss tidsperiod, i trafiksammanhang ofta ett dygn. Anges i dBA.

Exploatera

Ta i bruk, bebygga mark.

Exponera

Avser hur individer eller befolkningsgrupp utsätts (exponeras) för en störning, exempelvis luftföro-reningar.

Farligt gods

Gods som kan orsaka till exempel brand, explosion, förgiftning eller radioaktivt utsläpp. Transporter av farligt gods på väg omfattas av ett regelverk (ADR-S) som definierar olika slag av farligt gods samt hur det ska märkas ut och hanteras.

Farligt avfall

Avfall som kan vara brandfarligt, smittförande, giftigt eller på annat sätt skadligt för hälsa och miljö. Vilka avfallskategorier det handlar om definieras närmare i en förordning till miljöbalken.

Flerkärnig bebyggelsestruktur

Bebyggelseområden som består av flera separata bebyggelseområden som samverkar.

Flora och fauna

Växt och djurliv.

Fragmentering

Uppsplitrting av landskap så att funktionella samband bryts.

Förnyelse

Inom stadsbyggnad, se stadsförnyelse.

Förtätning

Staden byggs tätare med ny bebyggelse inom tätbebyggt område.

Gestalta

Forma.

Geologi

Läran om berg och jord.

Geohydrologi

Läran om grundvatten i berg och jord.

Geoteknik

Ingenjörsvetenskap som sysslar med beskaffenheten i berg och jordlager.

Gränsvärde

Värde som enligt bestämmelse i lag eller liknande inte får överskridas (se även riktvärde).

Hängvägg

Malmkroppen i Kiruna lutar och när den bryts bildas det på ovensidan en hängvägg. Från hängsidan kan stenar fortsätta att ramlar ner i håligheterna långt efter att malmen forslats därifrån.

Hänsynsregler

Regler i miljöbalken som ska bidra till en hållbar utveckling.

Influensområde

Det geografiska område som direkt eller indirekt påverkas av till exempel en väg- eller spårutbyggnad.

Injekttering

Tätning av berg, till exempel tunnlar i berg, genom att cementvälling pumpas in i berget under högt tryck och tränger in i sprickorna i berget och tätar dessa. Injekttering kan också ske med kemiska medel.

Infrastruktur

Anordningar för transporter samt el- och vattenförsörjning.

Interregional (förkortat IR)

Mellan olika regioner.

Koncessionsmineral

Koncessionsmineral är malmer och industrimineral som behövs för industrin och som kräver omfattande och sys-tematiska metoder för letning. Koncessionsmineralen är definierade i 1 kap. 1 § minerallagen (1991:45). Utvinning sker vid gruva.

Konsekvens

Följd av de utbyggnadens effekter. Till exempel förändrad upplevelse av landskapet och utslagning av vissa arter till följd av buller.

Konstbyggnader

T ex broar och stödmurar.

Kulvertering

Förläggning av t.ex. en bäck i trumma under mark.

Kursudal

Smältvatten från stora issjöar som frigjordes vid avsmältningen av inlandsisar,dessa isälvar har skurit en djup dalgång (s.k. kursu) i en mjuk svaghetszon i urberget. Kursudalen är en dalgång i det fasta berget med branta sidor och stort djup i förhållande till bredden.

Kärnområde

Rennäring, områden som utgör kraftcentrum inom en sameby. Områdena nyttjas för att hålla renen stationär vissa tider och ger renen beteso och utrymme.

Liggvägg

Malmkroppen i Kiruna lutar och när den bryts bildas det på undersidan en liggvägg mot gräberget.

Limnologi

Läran om livet i vatten.

Makadam

Krossat berg.

Maximalnivå

Med maximalnivå avses här den högsta ljudnivån, mätt som medeltal under en mycket kort tidsperiod. Två mätme-toder (tidsperioder) tillämpas, FAST (snabb) och SLOW (långsam). Maximalnivån anges i decibel, dBA.

Mineralisering

Naturlig anrikning i berg eller jord av ett eller flera ekonomiskt värdefulla mineral.

Miljöbalken (förkortat MB)

Övergripande miljölagstiftning.

Miljökvalitetsnorm

Anger högsta tillåtna halt eller annat värde för luftföroreningar eller andra miljöförhållanden.

MKB

Förkortning för miljökonsekvensbeskrivning.

Natura 2000

Natura 2000 är EU:s strategi för att bevara den biologiska mångfalden i Europa. Genom Natura 2000 bygger EU: s medlemsländer upp ett nätverk av värdefulla naturområden som är av särskilt intresse från naturvårdssynpunkt. Syftet är att värna om vissa naturtyper samt arter och deras livsmiljöer som EU- länderna kommit överens om är av gemensamt intresse.

Nollalternativ

Nollalternativet avser en framtida situation utan att den aktuella åtgärden genomförs. Bestämmelser om nollalternativa i MKB finns i miljöbalkens sjätte kapitel.

Palsmyr

Palsmyrar är myrkomplex i det norra boreala, alpina och subarktiska regionerna där årsmedeltemperaturen är under -1° C. Palsarna är små kullar av torv med en frusen kärna och de är vanligtvis 2-4 meter höga.

Percentil

Procentandel, 98-percentilen för ett mätvärde betecknar till exempel det värde som överskrids av två procent av värdena.

Plankorsning

Korsning mellan vägar i samma plan.

Planskild korsning

Korsning mellan vägar eller väg och järnväg med hjälp av bro.

PM 10

Partiklar med en storlek av 0,01 mm eller mindre.

Regionförstoring

Bättre resmöjligheter med bil eller tåg kan göra att människor väljer till exempel bostad och arbete inom ett större geografiskt område än tidigare. Detta kallas regionförstoring.

Resecentrum

Resecentrum är en bytespunkt särskilt utformad och med service för smidiga byten mellan flera transportslag (buss, flyg, tåg) inklusive byte mellan lokal och regional kollektivtrafik..

Riksintresse

Bevarande- och nyttjandointressen som definieras med utgångspunkt från bestämmelser i miljöbalken. Riksintressen och områden för riksintressen får inte påtagligt skadas. Vid konflikt mellan riksintressen avgör regeringen vilket av intressena som ska ges företräde.

Riktvärde

Värde för exempelvis buller som ska hållas. Om ett riktvärde överskrids är den som orsakar störningen vanligtvis skyldig att vidta åtgärder.

Risk

Här används uttrycket ”risk” för att definiera sannolikheten för en händelse, multiplicerat med konsekvenserna av händelsen, om den inträffar. En stor risk kan således bestå av en osannolik händelse med stora konsekvenser, eller av en sannolik händelse med små konsekvenser.

Rödlistade arter

Utrotningshotade arter.

Servitut

Rätt att disponera annans mark för visst ändamål, som väg eller järnväg.

Skärning

Vägen är nedschaktad under markytan.

Sovringsverk

Malmen skiljs från gråberg via magnetseparering.

Spont

Mur, tillfällig eller permanent, för att möjliggöra schaktning utan rasrisk eller i vatten.

Stomljud

Ljud som uppkommer genom att vibrationer från exempelvis bergborrning ger upphov till ljud i byggnader.

Svår passage

Rennäring, en svår passage är ett ställe där renhjorden passerar på dess väg till andra betesmarker och där genom-farten är svår t.ex. branta sluttningar, vadställen, vägar, järnväg eller tätortsområden.

Tillåtlighetsprövning

Större väg- och järnvägsprojekt ska tillåtlighetsprövas av regeringen enligt 17 kap miljöbalken. Prövningen av det aktuella projektet görs på grundval av vägutredningen och de synpunkter som lämnas på den.

Tunnelpåslag

Tunnelmynning.

Underminera

Undergräva, urholka, försvaga.

Undersökningstillstånd

Bergsstaten beviljar undersökningstillstånd som ger dels ensamrätt och tillträde till mark för att undersöka om det finns fyndigheter av koncessionsmineral och dels företrädesrätt till bearbetningskoncession.

Viltbro

En viltbro riktar sig oftast till speciella djurgrupper och byggs i syfte att minska vägens barriäreffekter.

Växthuseffekten

En del av gaserna i jordens atmosfär (främst vattenånga och koldioxid) har en förmåga att absorbera värmestrålning. De hindrar inte solljuset från att nå ner till jordytan och värma upp den, men de fångar effektivt upp en del av den värmestrålning som sänds tillbaka från jorden ut i rymden. Med andra ord har de ungefär samma verkan som glasru-torna i ett växthus. Atmosfärens naturliga växthuseffekt är en förutsättning för livet på jorden. Utan den skulle det vara nästan 35 grader kallare vid jordytan än det är i dag.

Översiktsplan

Översiktsplanen är kommundäckande och redovisar grunddragen i mark- och vattenanvändningen samt hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras. I planen redovisas dessutom kommunens ställningstagande till olika allmänna intressen, till exempel riksintressen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men ska ge vägledning för efterföljande beslut om användningen av mark- och vattenområden.

Överskottsmassor

Massor av jord eller berg som uppkommer vid schaktning eller sprängning och som inte används i bygget av vägen.